

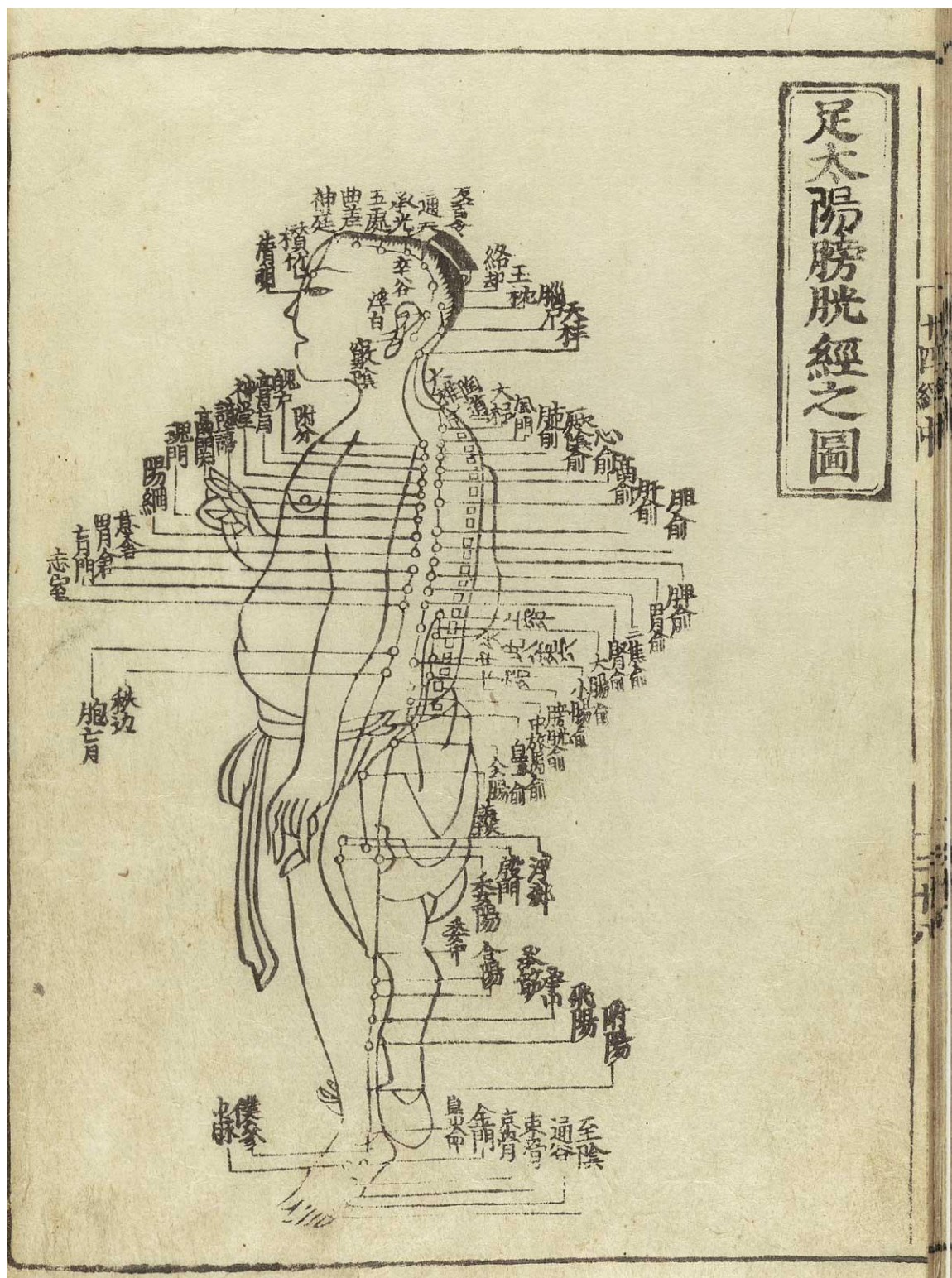
Obrazová příloha

obr. 1.: jeskynní malba, cca. 6000 př. Kr.

Národní park Kakadu, Severní teritorium, zdroj: National Library of Medicine (<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)

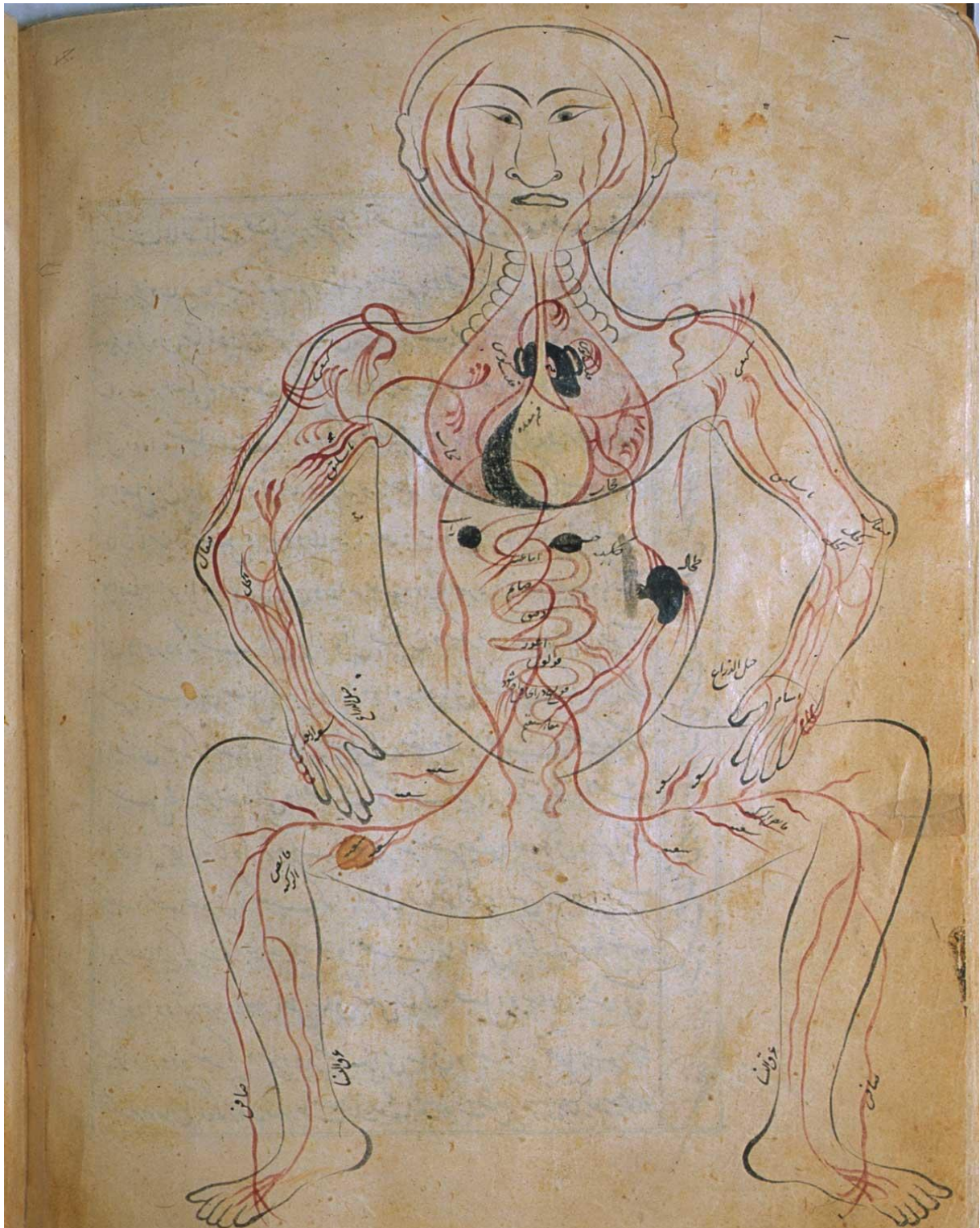
Australská domorodá malba „zrentgenovaného“ těla. Touha porozumět tajemství tělesnosti je, jak vidno, stará jako lidstvo samo.

obr. 2.: Hua Shou: *Shi si jing fa hui* (Cesty čtrnácti meridiánů).

polovina 14. století, dynastie Ming, zdroj: National Library of Medicine (<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)

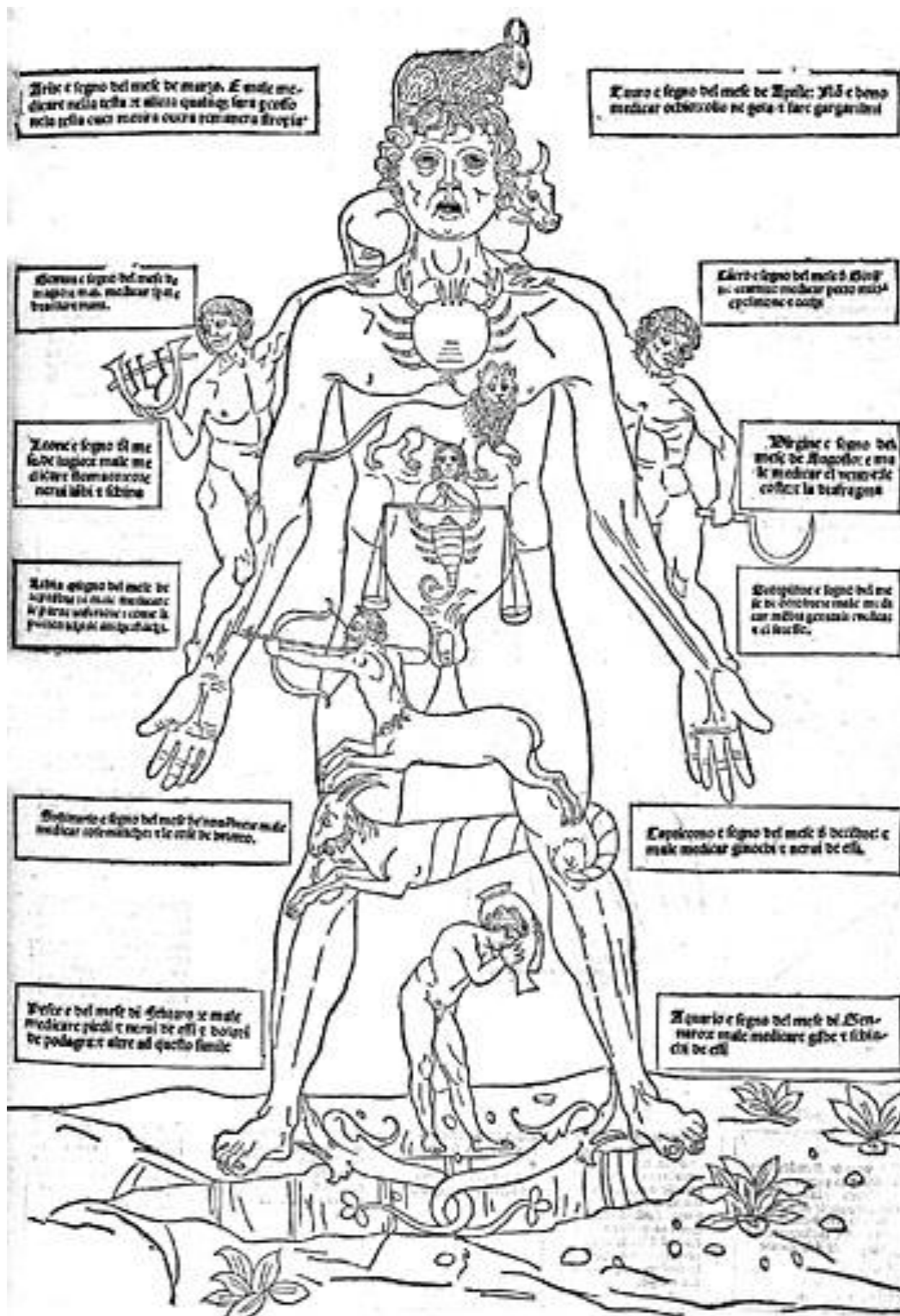
Na rozdíl od západní anatomie, nepracuje čínská medicína při popisu lidského těla s pojmy svalů a kostí. Lidské tělo konstruuje v termínech energií a proudění. Čínština dokonce dlouho postrádala ekvivalent výrazu „sval“.

obr. 3.: Mansur ibn Ilyas: Tashrih-i badan-i insan (Anatomie lidského těla)

*Perský rukopis, konec 14. století. zdroj: National Library of Medicine
(<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)*

Islámská averze vůči zobrazování těla měla i své výjimky. Západní tradici „realismu“ se však perští autoři netrápili. Anatomické ilustrace tvořili z paměti, ne podle předlohy. Jejich cílem bylo kombinovat výtvarné zobrazení s estetickým efektem. Detail i perspektiva se v islámském umění objevují až od 17. století. Zde model oběhové soustavy.

obr. 4.: Johannes de Ketham: *Homo signorum* aneb Člověk zvěrokruhu

1494, zdroj: LAQUEUR, 1992

Středověký obraz těla jako mikrokosmu propojeného s vesmírem. Popisky spojující znamení zvěrokruhu s jednotlivými orgány mimo jiné udávají doporučenou skladbu jídelníčku, směr pouštění žilou a další ovlivnění tělesného stavu pohybem nebeských těles.

obr.5.: Juan Valverde de Amusco: Anatomia del corpo humano

Řím, 1559, měděná rytina, zdroj: National Library of Medicine
<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>

Kulturní artefakt ve formě římské uniformy se zde stává druhou kůží.

obr. 6. Juan Valverde de Amusco: Anatomía del corpo humano

*Řím, 1559. Rytina na měděné desce. zdroj: National Library of Medicine
(<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)*

Stažená mrtvola, držící v jedné ruce svou kůži a v druhé pitevní nůž. Obličej stažené kůže, podobající se duchu, symbolizuje odtržení duše od těla.

Tranquilla frons.

QVI serenam, & exporreclam habent frontem, assentatores, ab effectu huiusmodi reddere consueti. Hoc signum in canibus manifestum est, quod assentantes frontem exporrigant. Aristoteles in Physiognomicis. Intelligendo de domesticis canibus. Albertus ab eo. Qui laxam, & tanquam ridentem habent frontis cutem, blandi quidem, sed non innocui, sunt enim palam blandientes, clam detractores.

Tauri, & leonis nubilam frontem hac figura pinxit cum humana, cuiusmodi irati efformare solent ne quid indiligentia, & obseruationis contra nos criminatum sit.

H Nebu-

obr. 7.: Giambattista della Porta: *De humana physiognomonia libri III. 1586*

zdroj: National Library of Medicine
(<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)

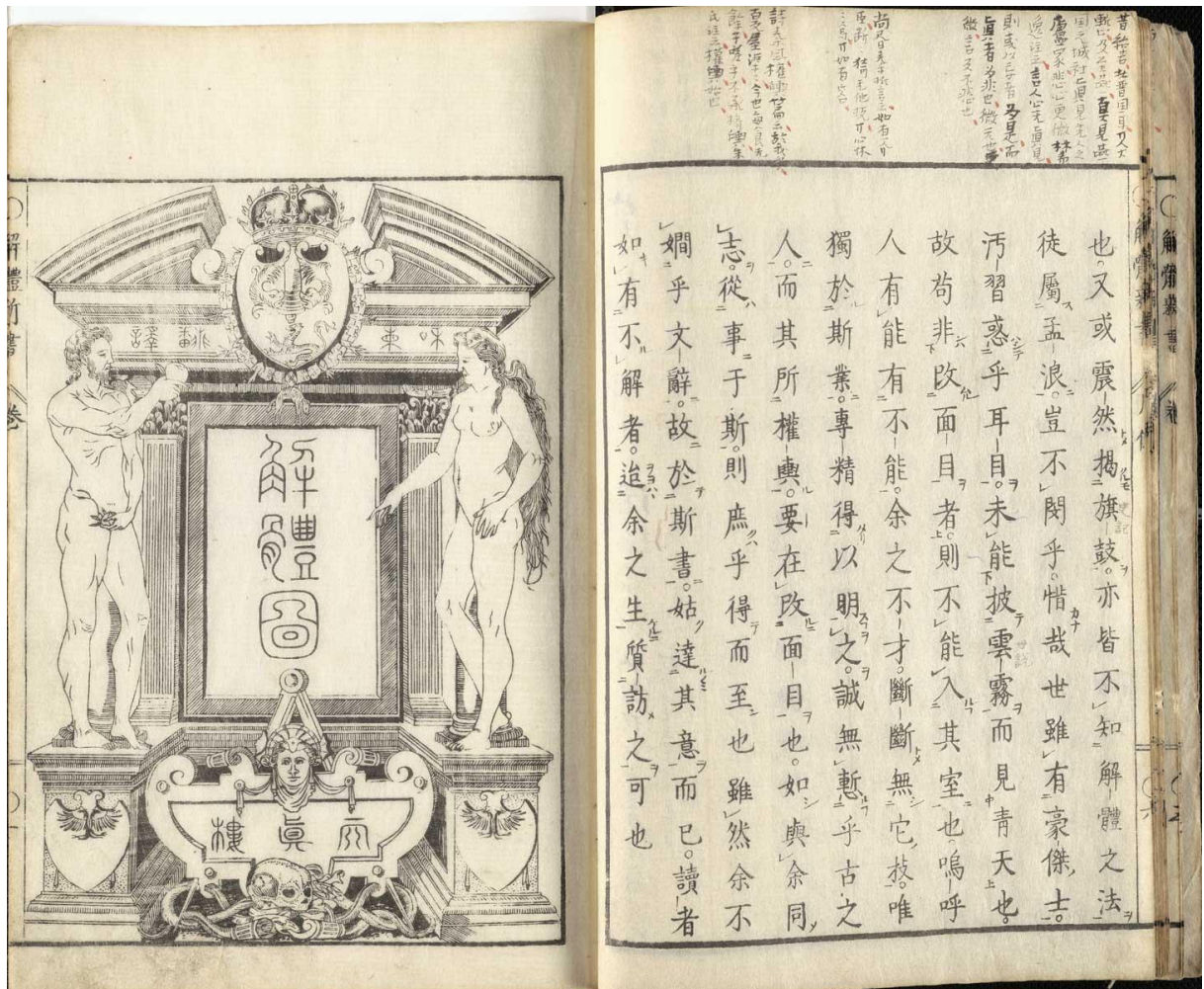
Hledání souvislostí mezi tělesnými a povahovými znaky představovalo již od dob Aristotela významný předmět zájmu antropologického myšlení o lidském těle. Zde srovnání obličejových rysů různých lidských typů s vizáží zvířat. Dílo italského alchymisty Giambattisty della Porta (1535- 1615) se stalo inspirací pro pozdější fyziognomii Johanna Kaspara Lavatera (1741-1801), antropometrii Samuela George Mortona (1799-1851), antropologickou kriminologii Cesare Lombrosa (1835-1909) i rasové teorie.

obr. 8.: Antonie Wierix: *Cor Jesu Amanti Sacrum*.

17. století, rytina a lept, zdroj: The Wellcome Trust, 2011

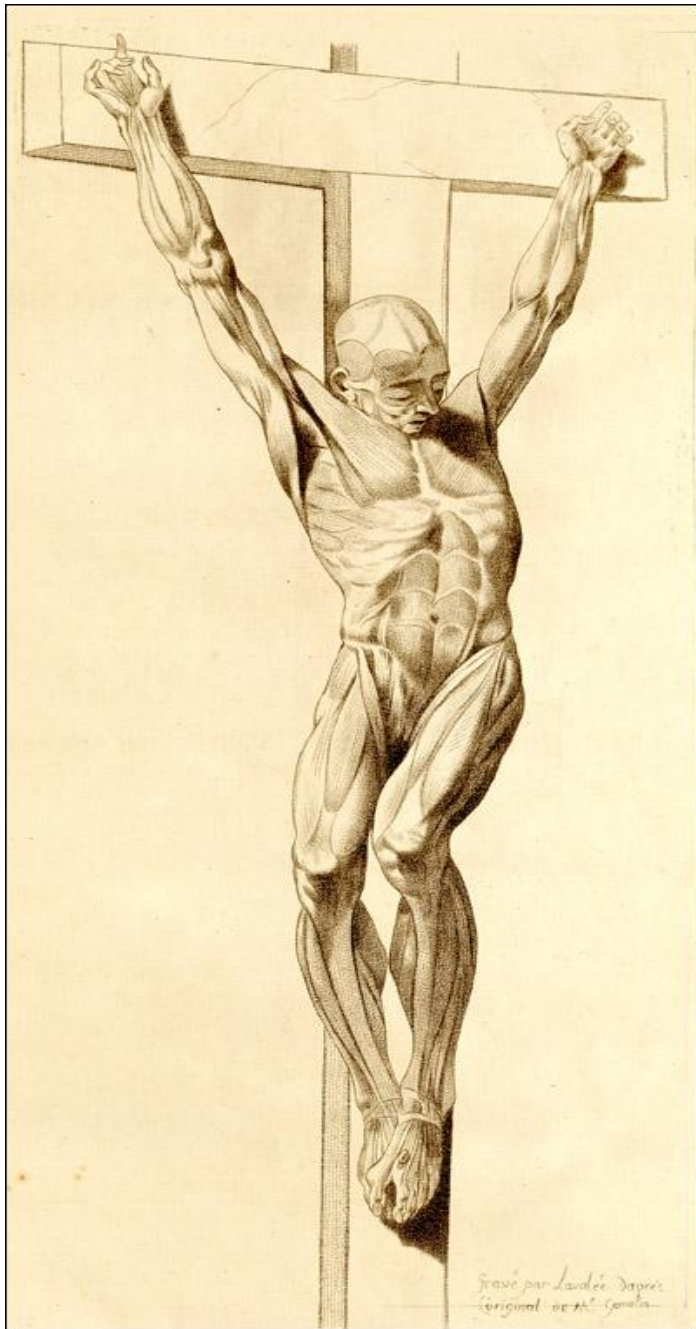
Tělesná čistota v náboženském kontextu. Kristus jako dítě vymetá nečistotu-
mor v podobě plazů- ze srdce křesťana.

obr. 9.: Johann Adam Kulmus: *Kaitai shinsho*.

Tokyo, 1774, období Edo, zdroj: National Library of Medicine
(<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)

Příklad akulturace. Ve druhé polovině 18. století se Japonsko, které se do té doby až na drobné výjimky izolovalo před zbytkem světa, otevřelo vlivům cizích kultur. Vůbec první západní knihou, vydanou v Japonsku, byl překlad anatomické práce Johanna Kulmuse *Ontleedkundige tafelen* z roku 1734. Stála za ním skupina japonských lékařů a učenců *rangaku* (= západního vědění) pod vedením Sugita Genpaku, kteří se museli potýkat s řadou překladatelských oříšků. Několik dní například konciliu trvalo, než rozhodlo, že nizozemský výraz pro výduť na přední části hlavy- *neus* – je ekvivalentem japonského *hana* (= nos).

obr. 10.: Jacques Gamelin: Nouveau recueil d'ostéologie et de myologie

*Toulouse, 1779. Lept. zdroj: National Library of Medicine
(<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)*

Anatomická studie Jacquese Gamelina (1739-1803) se v kombinaci s nábožensko-historickou malbou stala uměleckým žánrem svého druhu.

obr. 11.: Warren: Punishment of Prostitutes in Bern, Switzerland, by Dragging the Scavengers Cart.

1790, rytina, zdroj: The Wellcome Trust, 2011

Foucaultovské téma trestu. Veřejně potrestané prostitutky jsou nuceny čistit ulice. Kulturní nečistota připisovaná nejstaršímu řemeslu zde odpovídá nečistotě městské kanalizace. Na konci 18. století měl veřejný trest především osvětovou funkci, proto měl být na očích co největšímu počtu diváků.

14.1. Poster of “Sartjee, the Hottentot Venus.”
Courtesy of the British Library.

obr. 12.: Plakát z exhibice „Sartjee, Hottentotská Venuše „

pačátek 19. století, Londýn, zdroj: THOMPSON, 1996

Reklama láká na představení původně sanské ženy Sartjee- či Sarah-Bartmann, jejíž tělo (1790-1815) svými „monstrózními proporcemi“ fascinovalo kromě senzacechtivého davu i George Cuviera (1769-1832). Kapitola nese příznačný název „Etnologický showbusiness“.

JOHN BULL CATCHING THE CHOLERA

London-Pub^d by Oldeson's Cloth Fair.

obr. 13.: Lidová karikatura: John Bull Catching The Cholera.

1832, litografie, zdroj: The Wellcome Trust, 2011

John Bull coby personifikovaná Anglie zde chrání břehy Británie před invazí jinakosti v podobě infekce z cizích lodí.

obr. 14.:vlevo: John Thomson: Pocestný podiatr

Peking, 1869

obr.15.: vpravo: (neznámý autor) Dva japonští holiči při práci

zdroj (obě fotografie): The Wellcome Trust, 2011

Ukázky kultivace tělesných hranic ve dvou asijských kulturách.

obr. 16.: Interiér neznámé učebny

Spojené státy, cca 1910, fotografie, zdroj: National Library of Medicine, (<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)

Studenti na pitevně pózují se třemi mrtvolami a kostrou. I v reifikované podobě anatomického modelu je slušné, aby se tělo k fotografovi obrátilo čelem.

REFINEMENT.
Refinement goes hand in hand with cleanliness. Antiquities, articles of vertu, bric-a-brac, bronzes, statuary, choice china and glass. Glass shades, &c., requiring delicate handling can be safely washed with Hudson's Extract of Soap, the dirt being dislodged without unnecessary contact or friction.

ADMIRATION.
Contemplating the beautiful get-up of your linen, lawns, laces and fine underwear, and the charm of your house made sweet and wholesome by Hudson's Extract of Soap.

Economy.
No cheaper soap exists than Hudson's, it economises labour, in time, in and tear.

Neatness.
No home so neat, no home so sweet, as the one kept in apple pie order by Hudson's Extract of Soap.

EDUCATION.
Learn the thousands of uses to which Hudson's Extract of Soap can be applied, for home, ship, stable, workshop, and factories.

CLEANLINESS.
Personified in the daily use of Hudson's Extract of Soap.

COMPLETENESS.
No Soap is so complete in itself as Hudson's Extract for washing, cleansing and scouring, every day, everywhere by every-body.

WEIGHT.
Weight for weight Hudson's Extract of Soap will do more cleansing work in less time than any other soap in existence, the weight of argument is always in its favor.

FAITH.
Hudson's Extract of Soap enjoys the confidence of half-a-century's faithful service in doing good washing, cleaning & scouring work.

COLOUR.
Clothes washed with Hudson's Extract of Soap retain their proper colour.

DESTRUCTIVENESS.
Dirt and disease cannot exist where Hudson's Extract of Soap is in daily use.

PARENTAL SOLICITUDE.
Hudson's Extract of Soap will make wholesome dwellings & fresh clean clothes which are necessary to the health, happiness and prosperity of children, from babyhood upwards.

FRIENDSHIP.
The best friend and the most helpful handy worker in every household is Hudson's Extract of Soap.

RAPIDITY.
Though you rub! rub! rub! And you scrub! scrub! scrub! You'll find that it's not in your power, in the old-fashioned way To do in a day What Hudson's Will do in an hour! Hudson's Extract of Soap for rapid washing. Leaves No Smell.

CAUTIOUSNESS.
Be wary to take no substitute for Hudson's Extract of Soap. Remember it has no drawbacks to explain away, and does not leave the objectionable smell common to modern soaps.

ACQUISITIVENESS.
Hudson's Extract of Soap is a money saver, a time saver, a wear and tear saver, a labour saver, and a glass and china saver, less handling needed and less risk.

1870

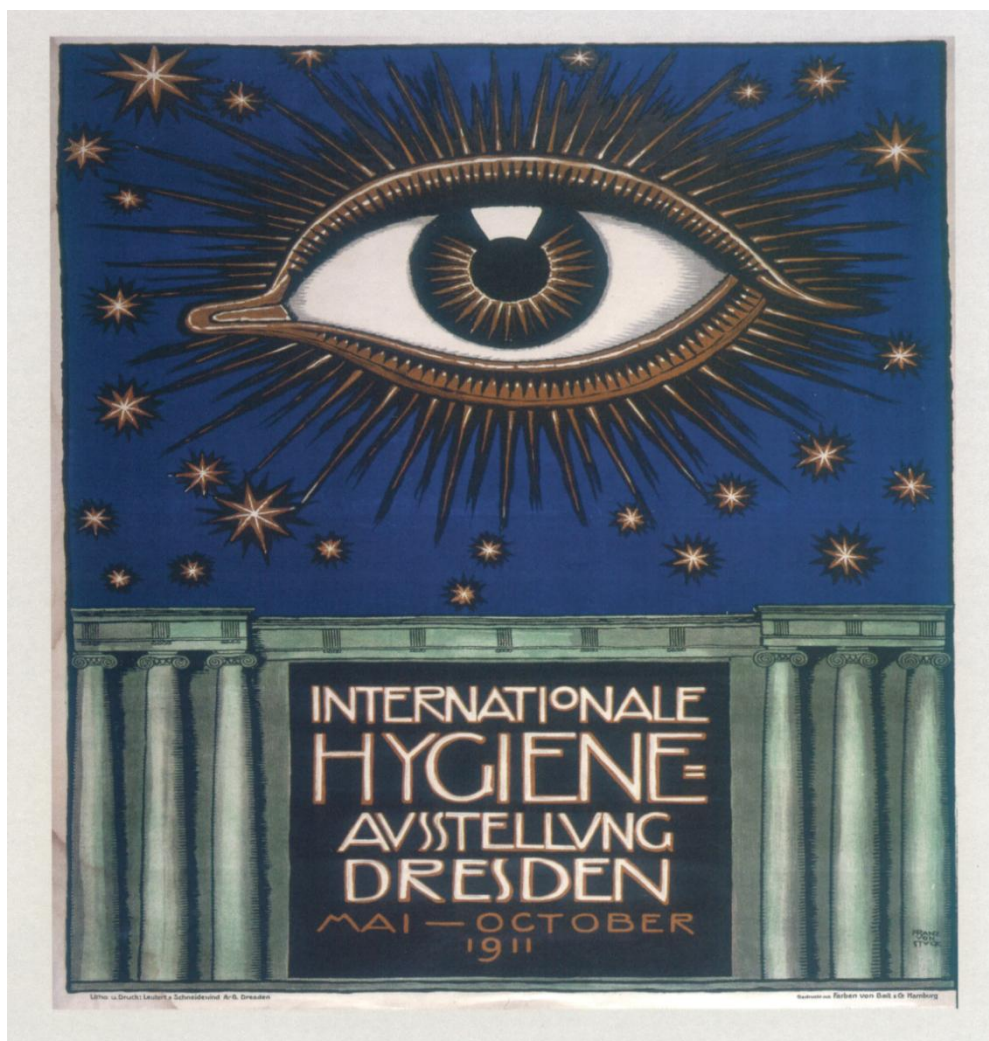
Are you Domesticated?

BUY HUDSON'S SOAP IN DOZENS.

obr. 17.: Reklama na Hudsonovo mýdlo

Anglie, 1910, zdroj: The Wellcome Trust, 2011

Frenologická hlava obsahuje všechny možné výhody Hudsonova mýdla. Slogan zní: „Jsi domestikovaný? Kupuj Hudsonovo mýdlo po tuctech!“

obr. 18.: Oficiální plakát z První mezinárodní hygienické výstavy

1911, Drážďany, zdroj: *The Wellcome Trust, 2011*

Vševídnoucí oko hygieny, jehož zkoumavý pohled se zaměřuje na individuální tělo. Za dvě desetiletí se z vášně pro čistotu těla vyvine vášně pro čistotu rasy.

200 1/90

КРАСНАЯ АРМИЯ РАЗДАВИЛА БЕЛОГВАРДЕЙСКИХ ПАРАЗИТОВ — ЮДЕНИЧА, ДЕНИКИНА, КОЛЧАКА.

НОВАЯ БЕДА
НАДВИНУЛАСЬ
НА НЕЕ —
ТИФОЗНАЯ
ВОШЬ

**ТОВАРИЩИ! БОРИТЕСЬ С ЗАРАЗОЙ!
УНИЧТОЖАЙТЕ ВОШЬ!**

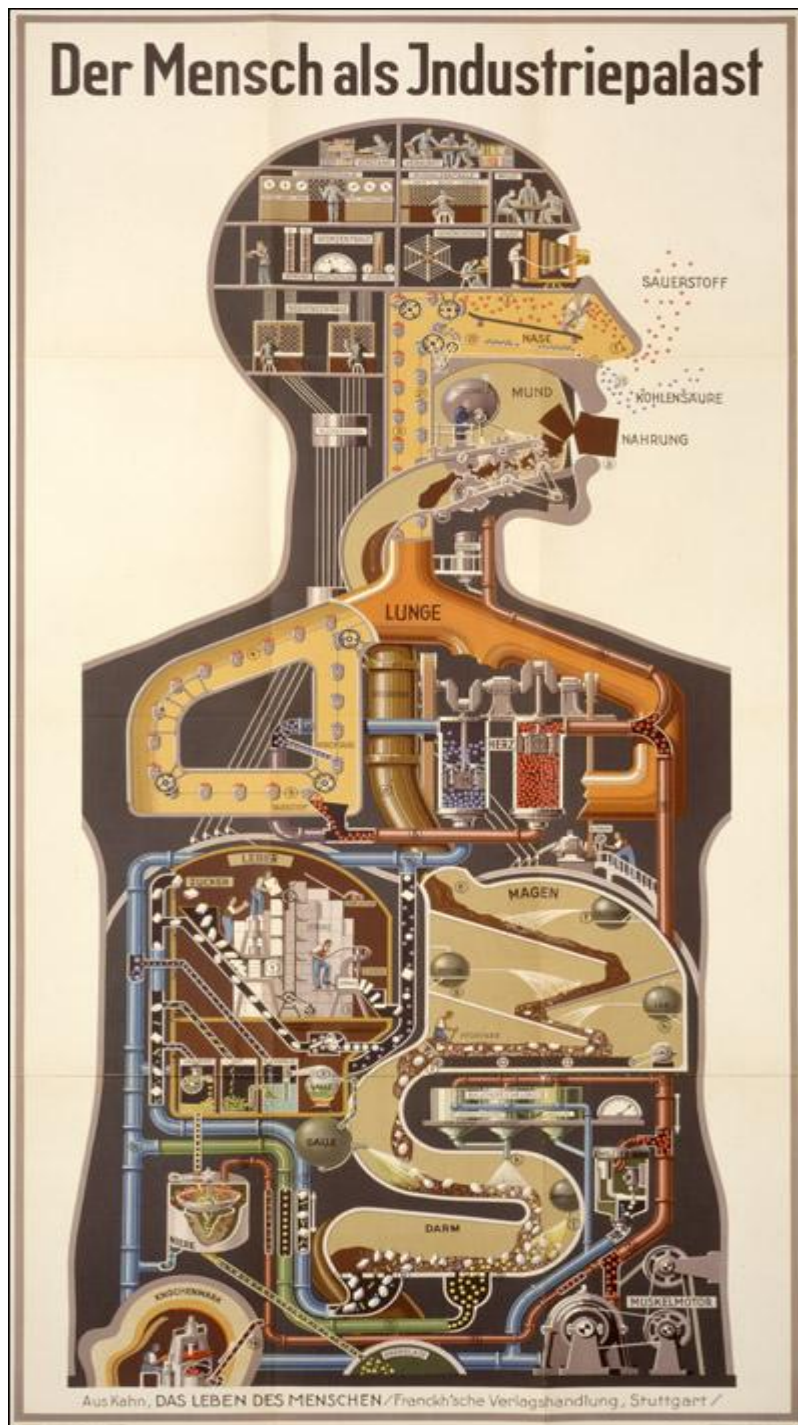
№67.

obr. 19.: Plakát s hygienickou kampaní

Rusko, 1921, barvená litografie, zdroj: The Wellcome Trust, 2011

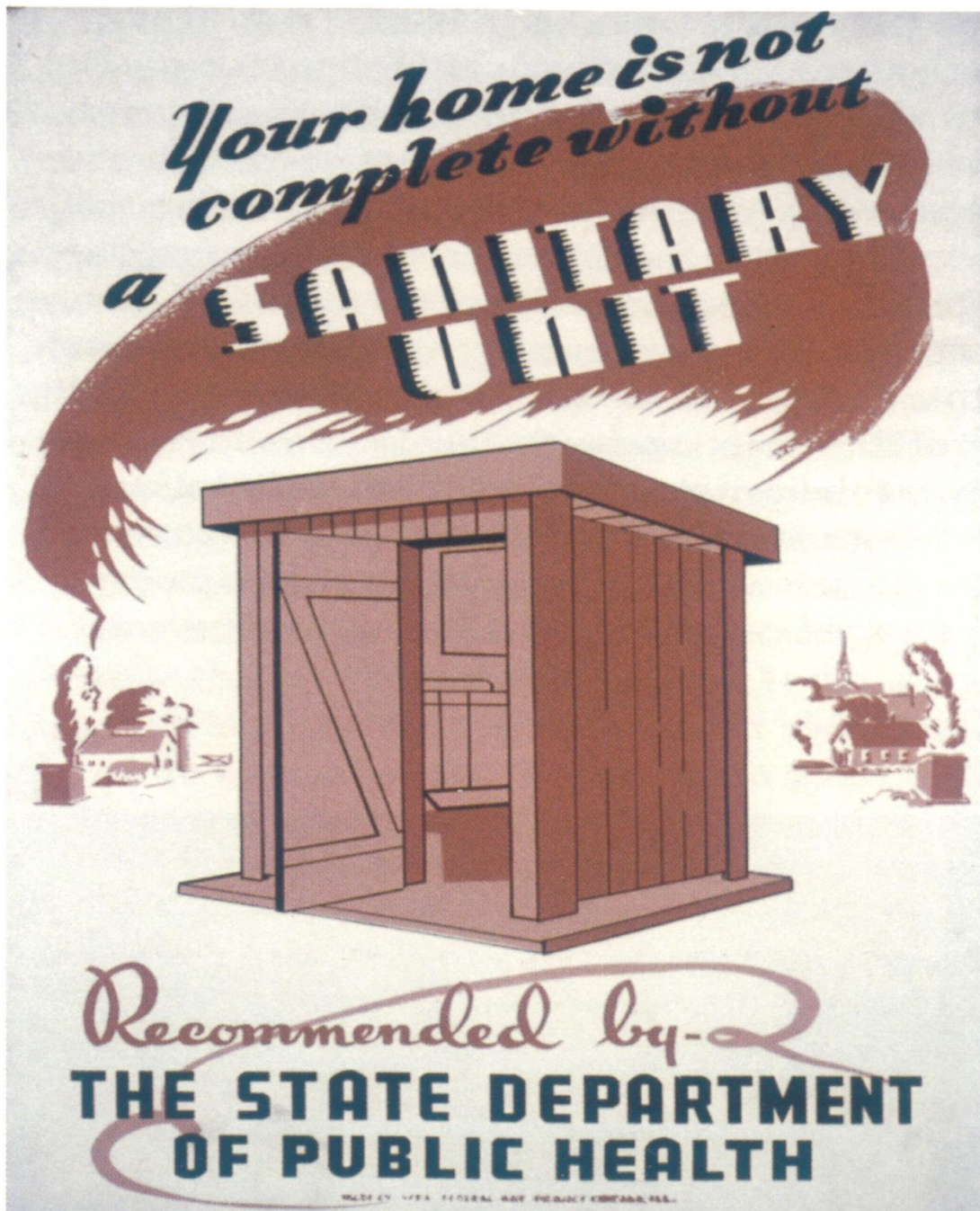
Osvěta varuje před nebezpečím nákazy tyfem od vší. Rudoarmějci jsou nabádáni k usilovnému drhnutí sebe i svého ošacení.

obr. 20.: Fritz Kahn: Der Mensch als Industriepalast

Stuttgart, 1926. Chromová litografie, zdroj: National Library of Medicine (<http://www.nlm.nih.gov/exhibition/historicalanatomies>)

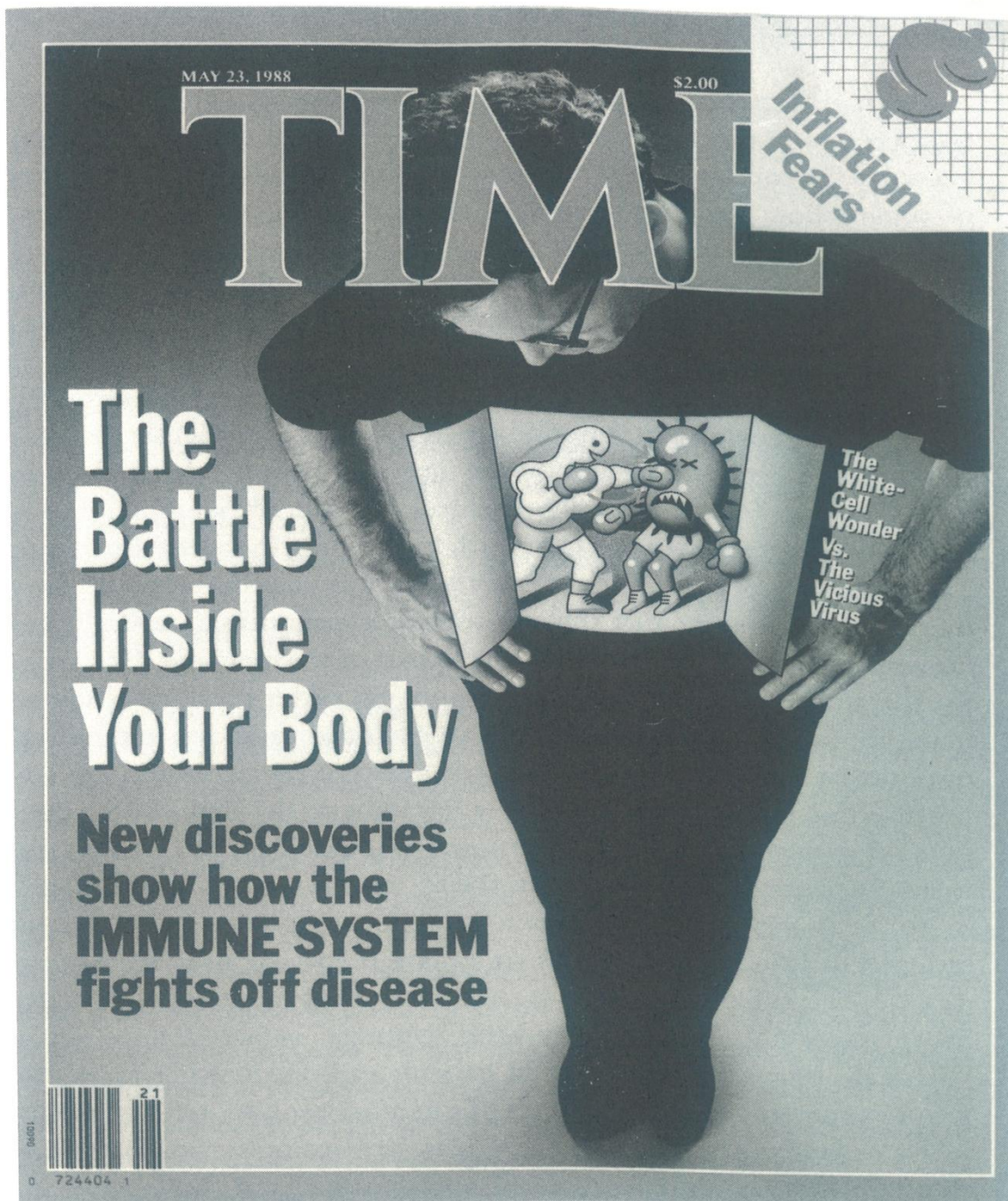
Kahnova modernistická vizualizace trávicího a dýchacího ústrojí jako industriálního paláce či spíše chemické továrny. Ve dvacátých letech byl německý chemický průmysl nejvyspělejší na světě.

obr. 21.: Illinois State Department of Public Health: Plakát americké osvěty

1941, USA, sítotisk, zdroj: The Wellcome Trust, 2011

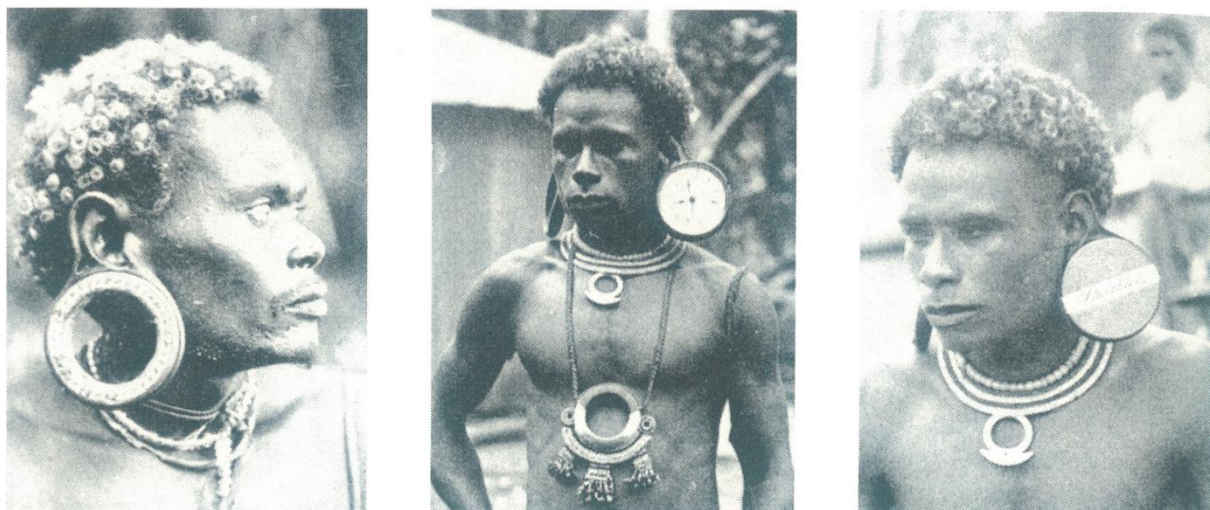
„Bez latríny není Váš domov kompletní“. Důraz na čistotu a celistvost- Mary Douglas by zajásala.

obr. 22.: obálka magazínu Time

1988, USA, zdroj: NAPIER, 1992

„Bitva uvnitř Vašeho těla“. Tělo jako ring, v němž bílá krvinka svádí boj s nepřátelským virem. Imunitní reakci organismu často vnímáme v militaristických metaforách.

obr. 23.: Kulturní adaptace tělesné modifikace mezi obyvateli Šalamounových ostrovů

zdroj: NAPIER, 1992

Vlevo tradiční ozdoba ušního boltce, veprostřed a vpravo její post-koloniální transformace.

obr. 24.: Angela Fisher: Skull Elongation

Zair, 1997, fotografie, zdroj: CAMPHAUSEN, 1997

Prastará kulturní praxe deformace krania za účelem vytvarování lebky protažené směrem vzad a vzhůru dodnes přežívá u výše postavených příslušníků kmene Mangbetu v severním Kongu. Úspěšná deformace hlavy je možná jen v prvních měsících života, dokud jsou lebeční kosti stále měkké. Metody se liší, obvykle se dítěti hlava pevně ováže kusem látky a postupně se tak formuje. Kromě Afriky se tento druh tělesné modifikace starý až 30 000 let stále vyskytuje také v Tichomoří.

